

Vladimír Fuka

Osamělý chodec (Klaun za dvěma ploty), 1951

olej, tempera, karton, 101 x 66 cm

značeno vpravo dole: Fuka 1951

Dosud neznámý, a zřejmě rovněž nikdy nevystavený obraz Vladimíra Fuky, lze považovat za objev, který nám dokáže zřetelně dokreslit vypjatou atmosféru proměny českého moderního malířství na přelomu čtyřicátých a padesátých let. Přitahuje svým velkorysým rozměrem i námětem, který je dobře známý z okruhu autorových přátel, Františka Tichého a Kamila Lhotáka. Fuka dal cirkusové scéně výrazné existenciální napětí. Postava osamělého klauna v masce, jdoucího podle stěny, oblepené plakáty v prvním plánu, otevírá úzký prostor mezi dvěma stěnami, vyhrazený přicházejícím divákům, a ponechává plné vyznění zadnímu, širokému plánu s vlastním cirkusovým stanem a maringotkami. Fuka dokázal do postavy klauna vetknout veškeré dobové napětí, týkající se vztahu jedince a společnosti, smutek a tesknotu, která byla odvrácenou stranou radosti a smíchu, jež měl klaun vyvolávat v manéži. Zajímavé je výtvarné pojetí vlastní postavy, připomínající japonské grafické listy: tvář klauna je skryta za bílou masku, zatímco tělo zahaluje volně namalovaná černá draperie na červeném podkladu. Od této bílo-černo-červené barevnosti se odvíjí celé monochromní ladění výjevu, zahájené šedou přední stěnou, na níž jsou některé graffiti čitelné, jednak tank, jednak nápis mir či symbol překříženého srpu a kladiva, stejně jako hvězdy. Tyto ideogramy se tudíž nevztahují k cirkusu, ale mají aktuální význam, odkazující k dobovým politickým událostem: jako by Fuka ve třech „oddílech“ obrazu znázornil jednotlivé stavy společnosti: opuštěnost v předním plánu, bezvýchodnost v řídkých skupinkách jdoucích meziprostorem, a pak vzdálenou přítomnost vlastního cirkusu jako jakéhosi samostatného města, v němž vlají červené vlajky. Fuka do obrazu vložil zřejmě mnohem více obsahových vrstev, které se netýkaly jen cirkusu. I když je scéna znázorněná v plném světle, jak ukazuje účinek běloby, lze se domnívat, že se obraz odehrává v podzimních měsících, jak naznačuje úzký pruh krajiny, uzavírající horizont.

Místem, kde se cirkus nachází, byla nejspíše pláň na Letné, na které čerpal Fuka inspiraci k několika svým dalším obrazům z roku 1951. Některé z nich uskutečnil společně s Kamilem Lhotákem. Ve stejných letech se rovněž zabýval znázorňováním samostatných postav klaunů (Z roku 1952 pochází obraz Předčítající klaun, ve kterém je jeho postava obdobně stylizovaná jako na posuzovaném obraze).

Fukův obraz lze jednoznačně považovat za výrazné obohacení českého malířství počátku padesátých let o výjimečné dílo, podnětné formálně i obsahově.

Obraz je zachycený na dobové černobílé reprodukci Josefa Sudka, uložené v Ústavu dějin umění, který příležitostně dělal fotografie Fukových obrazů (Inv. č. S 6186N)

Obraz věnovala paní Fuková, když emigrovala s Vladimírem Fukou do Spojených států, její dámské krejčové. V majetku rodiny byl obraz doposud.

V Praze, 10. 10. 2022

PhDr. Karel Srp